

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Udrag fra Nye digte - 1841

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Nye digte - 1841", i Heiberg, Johan Ludvig: *Nye digte - 1841*, udg. af Klaus P. Mortensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, cop. 1990, s. 153. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergjl05val-shoot-idm140194650043664/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Nye digte - 1841

også tale om lidt af en cirkelslutning. For har fjerde akt af den revyagtige komedie ingen åbenlys forbindelse med hovedhandlingen, så har den dog en mere underforstået. I skuespilleren giver Heiberg jo krop til nogle af de sjælelige konsekvenser af livet i umiddelbarheden – den totale mangel på sammenhæng i personligheden. Hvor sjælen er uhjælpeligt fanget i det offentlige og materielle livs tomgang, dér er skuespilleren vokset så fast til de tallose tilbud på en identitet, at der ikke længere findes nogen personlighedskerne bag ved. Skuespilleren er sjælens tvillingebror, født af den samme holdning, som får sjælen til at identificere den sande frihed med Amerika.

Netop Amerika-eksemplet illustrerer udmærket, hvori sjælens evige ikke-liv består. For idet det egentlige og højeste i livet forlægges til den materielle virkelighed, så bliver den uendelig på samme måde som arbejdet med at fylde danaidernes kar. Evighed betyder her, hvad Heiberg med en hegelsk vending kalder den slette uendelighed, det som ingen ende har.

Men der findes også en anden form for uendelighed eller evighed, én som ikke kan måles materielt, dvs. i kvantitet, men kun i kvalitet. Nu er *En Sjæl efter Døden* en komedie og i overensstemmelse med genrens krav ligger vægten på afsløringen af fejlene, det naragtige, mens det positive modstykke til den slette uendelighed hovedsagelig er underforstået i satiren. Men der findes dog én person i komedien, som antyder et alternativ til sjælen og skuespilleren. I tredje akt bestemmer Mefistofeles i et af sine mere filosofiske øjeblikke poetens lod. Han er blot det ubetydelige redskab for en højere, guddommelig vilje. Lykkes det for ham at skabe noget stort, så er det værket og ikke ham selv, der lukkes ind i paradiset, for geniet er som menneske blot en forfængelig nar (s. 60):

Kun naar Poeten saaledes bliver
At i evige Værker sig selv han giver,
Saa Værk og Person i Samklang staae,
Han selv i Himmelen ind tør gaae, –

Umiddelbart efter indfinder en af disse ynkelige poeter sig og digter om, hvordan hans længsel efter saligheden næres af, at han har lukket sig ude fra den. Med sjælens bifald håner Mefistofeles poeten for at